

Rolnummer 358
Arrest nr. 8/93 van 27 januari 1993

ARREST

In zake : het beroep tot vernietiging van artikel 181, vijfde lid, van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap, ingesteld door Karel Schelstraete e.a.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters J. Delva en D. André, en de rechters F. Debaedts, H. Boel, L. François, P. Martens en Y. de Wasseige, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter J. Delva,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp

Bij verzoekschrift van 6 januari 1992, aan het Hof toegezonden bij ter post aangetekende brief van dezelfde datum, is beroep ingesteld tot vernietiging van artikel 181, vijfde lid, van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap (*Belgisch Staatsblad* van 4 juli 1991), door :

1. Karel Schelstraete, werkleider universiteit Gent, wonende te Waasmunster, Vinkenlaan 1;
2. Emmanuel Moerman, faculteitsgeaggregeerde universiteit Gent, wonende te St.-Martens-Latem, Forestierspad 4;
3. Michel Janssens, werkleider universiteit Gent, wonende te Grembergen-Dendermonde, Steenweg van Grembergen 33;
4. Magdalena Rysselaere, werkleider universiteit Gent, wonende te Zwijnaarde, Victor Loreinstraat 21;
5. Agnès Segers, werkleider universiteit Gent, wonende te Gent, St.-Katljnestraat 15;
6. Michel Vanhoorne, werkleider universiteit Gent, wonende te Gent, Gordunakaai 7;
7. Antoon Verhoeve, werkleider universiteit Gent, wonende te Vinderhoute, Bergstraat 17;
8. Rafaël Van Oye, werkleider universiteit Gent, wonende te Oostende, J. Declerckstraat 13.

Bij hetzelfde verzoekschrift is tevens een vordering tot schorsing van voormelde decreetsbepaling ingesteld. Bij arrest nr. 8/92 van 11 februari 1992 (*Belgisch Staatsblad* van 25 maart 1992) is de vordering tot schorsing verworpen.

II. Rechtspleging

Bij beschikking van 7 januari 1992 heeft de voorzitter in functie de leden van de zetel van het Hof aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers F. Debaedts en L. François hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om de artikelen 71 en 72 van de organieke wet toe te passen.

Van het beroep is conform artikel 76, §4, van de organieke wet kennis gegeven bij ter post aangetekende brieven van 15 januari 1992.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 18 januari 1992.

De Vlaamse Executieve heeft bij ter post aangetekende brief van 27 februari 1992 een memorie ingediend.

Van die memorie is kennis gegeven conform artikel 89 van de organieke wet bij ter post aangetekende brief van 18 maart 1992.

Verzoekers hebben bij ter post aangetekende brief van 15 april 1992 een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikkingen van 18 juni 1992 en 8 december 1992 heeft het Hof de termijnen waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 6 januari 1993 en 6 juli 1993.

Bij beslissing van 15 september 1992 is de zetel aangevuld met rechter Y. de Wasseige, gelet op de ambtsneerlegging van voorzitter I. Pétry.

Bij beschikking van 25 november 1992 heeft het Hof beslist dat de zaak in gereedheid is en de dag van de terechtzitting bepaald op 17 december 1992.

Van die beschikking is bij ter post aangetekende brieven van 25 november 1992 kennis gegeven aan partijen en hun advocaten.

Op de terechtzitting van 17 december 1992 :

- zijn verschenen :

. Mr. W. Debeuckelaere, advocaat bij de balie te Gent, voor voornoemde verzoekende partijen;

. de heer J. Defever, ambtenaar bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement onderwijs, voor de Vlaamse Executieve, Jozef II-straat 30, Brussel;

hebben de rechters-verslaggevers F. Debaedts en L. François verslag uitgebracht;

- zijn voornoemde advocaat en ambtenaar gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

III. De bestreden bepaling

Krachtens artikel 181, vijfde lid, van het decreet van 12 juni 1991 kunnen de leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel van de universiteiten die in het kader van de artikelen 190 tot 192 van de wet van 29

december 1990 houdende sociale bepalingen tot een sanerings- of herstructureringsplan hebben besloten, door het universiteitsbestuur niet worden gerangschikt in één van de graden van het zelfstandig academisch personeel wanneer ze op het tijdstip van de inwerkingtreding de leeftijd van 55 jaar hebben bereikt, dit in tegenstelling tot de leden van het vastbenoemd wetenschappelijk personeel van de andere universiteiten (artikel 181, eerste lid, van het decreet van 12 juni 1991).

IV. *In rechte*

A.1.1. In een enig middel voeren de verzoekende partijen de schending aan van het gelijkheidsbeginsel, zoals verwoord in de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet, artikel 14 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, artikel 2 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke rechten en van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten.

A.1.2. De verzoekende partijen zijn van oordeel dat de leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel van de Universiteit Gent die zestig jaar worden in de periode tussen 1 oktober 1991 en 30 september 1996 en niet kunnen worden gerangschikt in het zelfstandig academisch personeel, ongelijk worden behandeld ten aanzien van leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel die jonger zijn dan zij of behoren tot een andere universiteit.

A.1.3. Al aanvaarden de verzoekende partijen dat de financiële sanering van de Universiteit Gent een op zich geoorloofd doel is dat een onderscheiden behandeling kan verantwoorden, dan zijn ze toch van oordeel dat dit saneringsdoel niet wordt bereikt door de aangevochten ongelijke behandeling. De bestreden maatregel heeft daarentegen volgens de verzoekende partijen noch een objectief verantwoord, noch een adequaat karakter.

Eerst wijzen de verzoekers erop dat het universiteitsbestuur een beoordelingsvrijheid heeft om uit te maken welke leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel in het zelfstandig academisch personeel zullen worden opgenomen, zodat die opname geenszins een automatisme is; bij het uitoefenen van zijn bevoegdheid dient het universiteitsbestuur ook overwegingen betreffende het financiële evenwicht van de universiteit in aanmerking te nemen, zodat de bestreden bepaling overbodig en onnodig was met het oog op de financiële sanering van de universiteit.

Vervolgens betwisten de verzoekende partijen dat de bestreden bepaling tot een effectieve besparing zou leiden. Zij beklemtonen dat een rangschikking in het zelfstandig academisch personeel geen invloed heeft op de wedde, en de betrokkene onderwijs- en/of onderzoekstaken zal dienen op te nemen, zodat die taken niet meer door andere leden van het zelfstandig academisch personeel zullen dienen te worden verricht. Zelfs al mocht een beperkte financiële besparing kunnen worden aangetoond, dan zou die slechts zo miniem of marginaal zijn dat ze onmogelijk de aangeklaagde discriminatie zou kunnen verantwoorden.

A.1.4. Tot slot stellen de verzoekende partijen dat, zelfs al mocht de ongelijke behandeling op zich kunnen worden verantwoord, er ook dan nog een discriminatie aanwezig is omdat de decreetgever hetzelfde doel kon bereiken zonder hen de mogelijkheid te ontnemen hun carrière op academisch en intellectueel vlak te ontplooien. Het was immers mogelijk de pensioneringsleeftijd voor hen die als lid van het vast benoemd wetenschappelijk personeel onder de saneringsmaatregelen zouden vallen maar in het zelfstandig academisch personeel zijn opgenomen, op zestig jaar te behouden.

A.2.1. De Vlaamse Executieve betwist in haar memorie van antwoord in de eerste plaats de stelling van de verzoekers dat de bestreden maatregel overbodig zou zijn om het universiteitsbestuur in staat te stellen het beoogde doel, met name de sanering van de financiën voor de universiteit, te bereiken. Volgens de Executieve zou het ontbreken van de bestreden bepaling tot gevolg hebben dat bij rangschikking onder het zelfstandig academisch personeel de betrokken personeelsleden niet meer verplicht op zestig jaar op rust kunnen worden gesteld, zodat de beoogde sanering in het gedrang zou komen.

A.2.2. Wat betreft het argument van de verzoekers dat de bestreden bepaling niet leidt tot effectieve besparingen voor zover de onderwijsopdrachten zullen dienen te worden waargenomen door andere leden, repliceert de Executieve dat de bestreden bepaling een besparing betekent voor zover dat voor de daarin bedoelde personeels leden de universiteit vijf jaar lang geen wedde ten laste dient te nemen daar ze op zestig jaar afvloeien in de plaats van op vijftenzestig, en ze niet mogen worden vervangen.

A.2.3. Wat tenslotte de stelling van de verzoekers betreft dat de bestreden maatregel niet evenredig zou zijn aan het beoogde doel, antwoordt de Executieve dat de bestreden maatregel de universiteit niet verbiedt de betrokken personeelsleden te benoemen in een graad van het zelfstandig academisch personeel na een vacature.

A.3.1. In hun memorie van antwoord gaan de verzoekers, in het gedeelte getiteld « Feitelijke gegevens », zeer uitvoerig in op de verhouding tussen de programmawet van 29 december 1990 en de bestreden bepaling.

Volgens de Vlaamse Executieve stoelt de rechtsgrond voor de universiteitsbesturen om in het kader van een sanerings- of herstructureringsplan tot vervroegde pensionering over te gaan, op de artikelen 190 tot 192 van de voornoemde programmawet en niet in het bestreden decreet. Volgens de verzoekers daarentegen is het bestreden decreet de rechtsgrond om te besluiten tot de vervroegde pensionering die zij betwisten. Door de programmawet werden de verzoekers enkel gerechtigd op een sociale zekerheidsinterventie middels vervroegde pensioenrechten. Bij gebrek aan die bepaling zouden ze ten gevolge van het decreet in de werkloosheid of de sociale bijstand terechtkomen.

Ze besluiten dat de federale overheid niet bevoegd was en ook nooit de bedoeling had om de mogelijkheid tot de bestreden vervroegde pensionering te creëren. Alleen de Vlaamse Raad kan daartoe, op grond van zijn bevoegdheid inzake onderwijs, overgaan.

A.3.2. De verzoekers gaan verder ook in op de bevoegdheidsverdeling tussen de wetgevende en de uitvoerende macht in deze materie, op de bevoegdheid van de universiteit ten aanzien van vervroegde oppensioenstelling en op de bevoegdheid van de Vlaamse Executieve terzake.

A.3.3. Wat de grond van de zaak betreft herhalen verzoekers dat de bestreden bepaling een schending inhoudt van het gelijkheidsbeginsel.

De verzoekers betwisten het standpunt van de Vlaamse Executieve als zou door de bestreden bepaling « beoogd worden de sanering te vrijwaren ». De plaatsen in het Zelfstandig Academisch Personeel (ZAP) zijn beperkt en de universiteit kan niet minder of meer ZAP'ers benoemen ongeacht of, al dan niet, de bestreden bepaling van kracht blijft.

Verzoekers betwijfelen ook dat de bestreden bepaling noodzakelijk tot sanering zou leiden omdat het afgevloede personeel niet zou mogen worden vervangen. Volgens hen belet geen regelgeving die vervanging.

Tenslotte verwijzen verzoekers ook naar de stelling van het Hof in het schorsingsarrest - stelling die door de Vlaamse Executieve wordt onderschreven - dat de decreetgever niet bij machte zou zijn de door verzoekers gesuggereerde maatregelen te nemen omdat dit een aanpassing zou vergen van de programmawet van 29 december 1990, waarvoor de decreetgever niet bevoegd is. Volgens de verzoekers is de decreetgever wel en als enige bevoegd om uit te maken op welke leeftijd een einde kan worden gemaakt aan het actief statuut van het onderwijzend personeel.

B.1. De grondwettelijke regels van de gelijkheid der Belgen voor de wet en van de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen bepaalde categorieën van personen

zou worden ingesteld, voor zover voor het criterium van onderscheid een objectieve en redelijke verantwoording bestaat. Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld, rekening houdend met het doel en de gevolgen van de bestreden maatregel en met de aard van de in het geding zijnde beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat de aangewende middelen redelijkerwijze niet evenredig zijn met het beoogde doel.

B.2. De decreetgever kan op wettige wijze bijdragen tot het nastreven van een doel dat erop gericht is de financiële toestand van de universiteiten, die met financiële moeilijkheden te kampen hebben, te saneren. Hij kan met het oog daarop decreetsbepalingen aannemen die dienen te voorkomen dat het nieuwe statuut van de personeelsleden van de universiteiten de verwezenlijking van de bestaande saneringsplannen in het gedrang zou brengen.

De decreetgever kon derhalve een bepaling uitvaardigen die enkel van toepassing is op de leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel van de universiteiten waarvoor een sanerings- of herstructureringsplan van kracht is. Het onderscheid dat bovendien tussen de personeelsleden van die universiteiten wordt gemaakt al naargelang ze op het ogenblik van de inwerkingtreding van het bestreden decreet de leeftijd van 55 jaar al dan niet hebben bereikt, vindt zijn grondslag in het feit dat de saneringsmaatregelen juist van toepassing zijn op die categorie van personeelsleden. Het zijn die personeelsleden voor wie, onder meer ten gevolge van hun anciënniteit, de sociale gevolgen van een gedwongen afvloeiing kunnen worden getemperd door regelingen op het vlak van het pensioen.

B.3. De verzoekende partijen voeren echter aan dat de bestreden maatregelen niet adequaat zijn met betrekking tot het nagestreefde doel en dat de aangewende middelen niet in een redelijk verband van evenredigheid staan tot dit doel.

B.3.1.a. Zij betogen eerst dat het universiteitsbestuur niet verplicht is alle leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel in het zelfstandig academisch personeel te rangschikken maar daarentegen een beoordelingsvrijheid heeft, waarbij ook rekening kan worden gehouden met overwegingen die betrekking hebben op de financiële situatie van de universiteit.

Het Hof merkt op dat de saneringsmaatregelen, die naar de bedoeling van de decreetgever ertoe strekken het in de bestreden bepaling gemaakte onderscheid te verantwoorden, voorzien in de

volledige afvloeiing, op zestig jaar, van alle leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel die in de periode van 1 oktober 1991 tot 30 september 1996 die leeftijd bereiken. Een rangschikking van die leden in het zelfstandig academisch personeel zou tot gevolg hebben dat ze niet langer verplicht op zestig jaar in ruste kunnen worden gesteld, daar de artikelen 190 tot 192 van de wet van 29 december 1990 houdende sociale bepalingen, niet van toepassing zijn op het zelfstandig academisch personeel. Zodoende zou de sanering van de in financiële moeilijkheden verkerende universiteiten in het gedrang komen. De bestreden bepaling, die dat gevolg beoogt te vermijden, houdt bijgevolg wel degelijk een maatregel in die van die aard is dat het gestelde doel kan worden bereikt.

B.3.1.b. De verzoekende partijen betogen verder dat, mochten ze gerangschikt zijn in het zelfstandig academisch personeel, ze onderwijsopdrachten op zich hadden dienen te nemen die nu door andere leden van het zelfstandig academisch personeel dienen te worden verricht, zodat het verbod tot rangschikking bij dit personeel geen reële besparing tot gevolg zou hebben.

Het door de verzoekers aangevoerde gegeven lijkt geen beletsel te zijn voor de verwezenlijking van het door de bestreden bepaling beoogde doel, met name het veiligstellen van de saneringsmaatregelen voor bepaalde universiteiten.

De bestreden bepaling vermag een reële besparing tot stand te brengen wanneer neer een lid van het vast benoemd wetenschappelijk personeel dat omwille van zijn leeftijd niet onder de saneringsmaatregelen valt, in het zelfstandig academisch personeel wordt gerangschikt eerder dan een lid dat wel onder die maatregelen valt.

Terwijl het lid van het vast benoemd wetenschappelijk personeel waarop de saneringsmaatregelen niet van toepassing zijn in ieder geval, hij weze nu al dan niet in het zelfstandig academisch personeel opgenomen, eerst op 65 jaar verplicht op rust kan worden gesteld, is dat niet het geval bij een lid van het vast benoemd wetenschappelijk personeel waarop de saneringsmaatregelen wel van toepassing zijn.

Door te bepalen dat de leden van het vast benoemd wetenschappelijk personeel op wie de saneringsmaatregelen die krachtens de artikelen 190 tot 192 van de wet van 29 december 1990 zijn genomen van toepassing zijn, niet kunnen worden gerangschikt in het zelfstandig

academisch personeel, heeft de decreetgever bijgevolg de afvloeiing van personeel door middel van de verplichte inruststelling op zestig jaar willen veiligstellen. Aldus heeft hij wel degelijk een maatregel genomen die kan bijdragen tot de sanering van de financiële situatie van bepaalde universiteiten.

B.3.2. De verzoekende partijen betogen nog dat het in de bestreden bepaling aangewende middel - onmogelijkheid tot rangschikking in het zelfstandig academisch personeel - niet evenredig is met het beoogde doel - met name: het veilig stellen van de financiële sanering van de universiteiten waarvoor een sanerings- of herstructureringsplan van toepassing is. De decreetgever had evenzeer kunnen bepalen dat de pensioneringsleeftijd op zestig jaar zou worden behouden voor hen die in het zelfstandig academisch personeel werden gerangschikt, maar vroeger onder de saneringsmaatregelen vielen.

Het Hof merkt op dat een verplichte oppensioenstelling op zestig jaar van de leden van het zelfstandig academisch personeel een aanpassing zou vereisen van de artikelen 190 tot 192 van de wet van 29 december 1990 houdende sociale bepalingen. Uit artikel 59bis, §2, 2^o, c), van de Grondwet blijkt evenwel dat de decreetgever de bevoegdheid mist om die artikelen te wijzigen. De door de verzoekers gesuggereerde oplossing was dus niet haalbaar.

De genomen maatregel zou zeker onevenredig zijn met het nagestreefde doel mocht eruit voortvloeien dat de Universiteit Gent in geen geval iemand een leeropdracht zou kunnen toevertrouwen enkel omdat hij meer dan 55 jaar oud is en deel uitmaakt of heeft uitgemaakt van het wetenschappelijk personeel. Het ligt evenwel voor de hand dat de bestreden bepaling de universiteit enkel verbiedt een lid van het vast benoemd wetenschappelijk personeel dat ouder is dan 55 jaar in een graad van het zelfstandig academisch personeel aan te stellen op basis van de rangschikking die zij met toepassing van artikel 181, eerste lid, van het decreet van 12 juni 1991 vrij opstelt. De bestreden bepaling ontnemt de universiteit geenszins de mogelijkheid om die persoon te benoemen in een graad van het zelfstandig academisch personeel na een vacature.

B.4. Uit wat voorafgaat vloeit voort dat de bestreden bepaling geen schending inhoudt van de

artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet.

B.5. Zelfs al mocht worden aanvaard dat de verzoekende partijen de internationaalrechtelijke bepalingen waarop ze zich beroepen in samenhang met de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet laten gelden, dan nog stelt het Hof vast dat de verzoekende partijen aan die bepalingen geen andere argumenten ontleenen dan die welke ze afleiden uit de artikelen 6 en *6bis* van de Grondwet. Door op die bepalingen een beroep te doen kan men evenmin tot de vernietiging van de bestreden bepaling komen.

Om die redenen,

Het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus uitgesproken in het Nederlands, het Frans en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 27 januari 1993.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

J. Delva